

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ & ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ
ΥΦΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΜΗ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ
ΚΕΙΜΕΝΑ

ΣΤΑ ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ

- Χρησιμοποιείται για να τονιστεί το πρόσωπο/ζώο/πράγμα που ενεργεί, δηλαδή το υποκείμενο.
- Είναι η πιο συνηθισμένη σύνταξη που παρατηρείται.
- Χαρίζει στο ύφος απλότητα και σαφήνεια.
 - Το εκπαιδευτικό μας σύστημα έχει σμιλεύσει τα μυαλά μας με τον τρόπο που εμείς σμιλεύουμε τη Γη.

ΠΑΘΗΤΙΚΗ

- Χρησιμοποιείται για να τονιστεί η ενέργεια του υποκειμένου, δηλαδή το περιεχόμενο της ρηματικής πράξης. Τονίζεται, δηλαδή, το γεγονός, υπογραμμίζεται η σπουδαιότητα της πράξης, το αποτέλεσμα της ενέργειας.
 - *Πέφτουν στο σφάλμα που αιώνες πριν επισημάνθηκε από έναν σοφό ταοίστη.*
- Το ποιητικό αίτιο ενδέχεται να παραλείπεται γιατί:
 - δεν θέλουμε να πούμε (σκοπίμα αποκρύπτουμε),
 - *Η διαθήκη καταστράφηκε (π.χ. από κάποιο πρόσωπο, το οποίο, όμως, αποκρύπτουμε γιατί δεν θέλουμε να στοχοποιήσουμε).*
 - δεν ξέρουμε
 - *Ο άνθρωπος που βρέθηκε νεκρός είχε φονευθεί τρεις ημέρες νωρίτερα.*
 - δεν έχει σημασία ποιος έκανε την πράξη
 - *Όλα σχεδιάστηκαν για να καλύψουν τις ανάγκες της βιομηχανοποίησης*
 - εννοείται εύκολα (αυτονόητο)
 - *Ο κόσμος ενοποιείται όσον αφορά τις πιστωτικές κάρτες και τα Καλάσνικοφ*
- Η παράλειψη του ποιητικού αιτίου καθιστά το ύφος πιο επιτηδευμένο, πυκνό, αντικειμενικό αλλά και ασαφές.
 - *Ο κόσμος ενοποιείται όσον αφορά τις πιστωτικές κάρτες και τα Καλάσνικοφ*
- Η παθητική σύνταξη χαρίζει επισημότητα, καθώς είναι πιο απαιτητική μορφή σύνταξης και αναδεικνύει τη εκφραστική δεινότητα του πομπού.
 - *Ο κόσμος ενοποιείται όσον αφορά τις πιστωτικές κάρτες και τα Καλάσνικοφ*

ΣΤΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ

- Ως προς το ύφος:
 - Αναδεικνύει την προφορικότητα, την αμεσότητα στην επικοινωνία.
 - -Ανησυχήσαμε... είπε στο παιδί. Και δεν ξέραμε πού μένεις, για να στείλουμε να ρωτήσουμε. (Λουντέμης, Μ.. Ένα παιδί μετράει τ' άστρα)
- Ως προς το νόημα:
 - Ενίοτε θα μπορούσε να αποτελεί ένδειξη απλής επικοινωνιακής περιστασης, οικείας σχέσης, όχι υψηλού μορφωτικού επιπέδου των επικοινωνούντων.
 - Κυρία Παπαδοπούλου έφτιαξα την πόρτα σας.

ΠΑΘΗΤΙΚΗ

- Ως προς το ύφος:
 - Αναδεικνύει ένα πιο επίσημο και σύνθετο ύφος.
 - Πώς μετεβλήθη η τάξις εις θηριοτροφείον, κύριε Σκαμβουρά; (Λουντέμης, Μ.. Ένα παιδί μετράει τ' άστρα)
- Ως προς το νόημα:
 - Ενίοτε θα μπορούσε να αποτελεί ένδειξη πιο επίσημης επικοινωνιακής περιστασης, απόστασης στις σχέσεις, υψηλού μορφωτικού επιπέδου των επικοινωνούντων.
 - Ο Καδράς, κύριε γυμνασιάρχα... λέει με τρεμουλιαστή φωνή, ο Καδράς στερείται κηδεμόνων... (Λουντέμης, Μ.. Ένα παιδί μετράει τ' άστρα)
 - Ενίοτε η απουσία ποιητικού αιτίου θα μπορούσε να αποτελεί λακωνικότητας, ένδειξη έλλειψης γνώσης,
 - Θανατώθηκε άντρας 67 χρονών έξω από το κατάστημά του.
 - ένδειξη σκόπιμης απόκρυψης πληροφοριών.
 - Η διαδήλωση διαλύθηκε (π.χ. από οπαδούς του αντίπαλου κόμματος. Η πληροφορία αυτή σκοπίμως θα απουσίαζε από τον λόγο κάποιου που υποστήριζε το αντίπαλο κόμμα και δεν θέλει να το στοχοποιήσει).

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ

- Το υποκείμενο του ρήματος γίνεται ποιητικό αίτιο,
- το ρήμα γίνεται παθητικό στον ίδιο χρόνο και έγκλιση (ενδέχεται να αλλάξει το πρόσωπο) και
- το αντικείμενο του ρήματος γίνεται υποκείμενο.
 - Ο τεχνικός ελέγχει το μηχάνημα. = Το μηχάνημα ελέγχεται από τον τεχνικό.

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΕ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ

- Το υποκείμενο του ρήματος γίνεται αντικείμενο,
- το ρήμα γίνεται ενεργητικό στον ίδιο χρόνο και έγκλιση (ενδέχεται να αλλάξει το πρόσωπο) και
- το ποιητικό αίτιο γίνεται υποκείμενο.
 - Το μηχάνημα ελέγχεται από τον τεχνικό. = Ο τεχνικός ελέγχει το μηχάνημα.

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ

- Αν το ενεργητικό ρήμα είναι δίπτωτο, το έμμεσο αντικείμενο συνήθως διατηρείται, μπορεί όμως να γίνει εμπρόθετο.
 - Ο Κώστας δίνει στη Μαρία τα κλειδιά. = Τα κλειδιά δίνονται στη Μαρία από τον Κώστα.

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΕ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ

- Το υποκείμενο του ρήματος γίνεται αντικείμενο,
- το ρήμα γίνεται ενεργητικό στον ίδιο χρόνο και έγκλιση (ενδέχεται να αλλάξει το πρόσωπο), το ποιητικό αίτιο γίνεται υποκείμενο και το έμμεσο αντικείμενο διατηρείται.
 - Τα κλειδιά δίνονται στη Μαρία από τον Κώστα. = Ο Κώστας δίνει στη Μαρία τα κλειδιά.

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ

- Αν το ενεργητικό ρήμα παίρνει δύο αιτιατικές, τη μία αντικείμενο και την άλλη κατηγορούμενο αντικειμένου, τότε το αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται υποκείμενο του παθητικού σε πτώση ονομαστική, ενώ το κατηγορούμενο αντικειμένου γίνεται κατηγορούμενο υποκειμένου σε ονομαστική πτώση.
 - Ο Κώστας θεωρεί τη Μαρία έξυπνη. = Η Μαρία θεωρείται έξυπνη από τον Κώστα.

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΕ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ

- Το υποκείμενο του ρήματος γίνεται αντικείμενο και το κατηγορούμενό του κατηγορούμενο αντικειμένου,
- το ρήμα γίνεται ενεργητικό στον ίδιο χρόνο και έγκλιση (ενδέχεται να αλλάξει το πρόσωπο) και
- το ποιητικό αίτιο γίνεται υποκείμενο.
 - Η Μαρία θεωρείται έξυπνη από τον Κώστα. = Ο Κώστας θεωρεί τη Μαρία έξυπνη.

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ

- Η μετατροπή ενεργητικής σε παθητική είναι πιο σύνθετη διαδικασία με ορισμένα ρήματα, τα **αποθετικά**, τα οποία κλίνονται στην παθητική φωνή, αλλά έχουν ενεργητική σημασία. Τότε:
 - Το υποκείμενο του ρήματος γίνεται ποιητικό αίτιο,
 - το αντικείμενο του ρήματος γίνεται υποκείμενο και
 - το ρήμα αντικαθίσταται από το ρήμα «γίνομαι» και συνοδεύεται από το ομόρριζο ουσιαστικό του αρχικού ρήματος, το οποίο παίρνει θέση κατηγορουμένου.
 - Ο υπουργός δέχτηκε τους ψηφοφόρους. = Οι ψηφοφόροι έγιναν δεκτοί από τον υπουργό.
 - Οι μελετητές επεξεργάζονται τα κείμενα. = Τα κείμενα γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας από τους μελετητές.